CZĘŚĆ I.

Standardy wymagań egzaminacyjnych dla uczniów szkoły podstawowej

Standardy informują, jakie umiejętności powinien opanować uczeń przystępujący do sprawdzianu szóstoklasisty. Są one podzielone na 5 obszarów:

- *czytanie*
- *pisanie*
- *rozumowanie*
- *korzystanie z informacji*
- *wykorzystywanie wiedzy w praktyce*.

Standardy adresujemy przede wszystkim do uczniów, ich rodziców i nauczycieli.

STANDARDY WYMAGAŃ Z OBJAŚNIENIAMI DLA UCZNIÓW

Standardy wymagań są normą wiedzy i umiejętności, ustaloną i ogłoszoną przez Ministra Edukacji Narodowej, wyznaczającą zakres oraz stopień trudności zadań egzaminacyjnych.	*Na pewno każdy z was chciałby wiedzieć, co powinien umieć, by kończąc szóstą klasę, jak najlepiej napisać sprawdzian. Dlatego przygotowaliśmy specjalnie dla was objaśnienia standardów wymagań. Znajdują się one po prawej stronie tabeli. Warto je przeczytać.* *Niektóre wymienione pojęcia rozumiecie już dzisiaj. Pozostałe poznacie w trakcie dalszej nauki. Niebawem będziecie wiedzieć, co one znaczą, nauczycie się nimi posługiwać.*

STANDARD	OBJAŚNIENIE STANDARDU
1. CZYTANIE **Uczeń:**	
1) odczytuje różne teksty kultury (w tym kształtujące tożsamość narodową i postawę obywatelską): a) źródła i teksty historyczne, w tym: fragmenty kronik, pamiętników, listów, elementy dziedzictwa kulturowego, w szczególności zabytki architektury reprezentatywne dla danej epoki, polskie pieśni patriotyczne, b) teksty literackie, w tym: baśnie, legendy, mity, opowiadania, utwory poetyckie i prozatorskie z klasyki dziecięcej i młodzieżowej – polskiej i światowej, c) teksty użytkowe, w tym: telegram, zaproszenie, zawiadomienie, instrukcję, przepis, ogłoszenie, kartkę pocztową, list prywatny i oficjalny, tabelę, notatkę, d) proste teksty podręcznikowe, a także publicystyczne i popularnonaukowe, w tym: audycję radiową i telewizyjną, artykuł prasowy, e) przedstawienia teatralne i filmy, f) przekazy ikoniczne, w tym: komiksy, dzieła malarskie, rzeźby, **rozpoznaje ich cechy charakterystyczne, dostrzega znaczenia dosłowne i odkrywa sensy przenośne,**	Teksty kultury to nie tylko powieści, opowiadania, wiersze. To także artykuły w gazetach, instrukcje, przepisy, tabele, notatki, wykresy. To również dzieła sztuki oglądane na wystawie lub w muzeum, różne zabytki, przedstawienia teatralne i filmy widziane w kinie lub telewizji, a także audycje radiowe. Niektóre teksty kultury przemawiają wprost, inne zrozumiesz dopiero, gdy odszukasz ukryte w nich znaczenia. Potrafisz te teksty odczytywać – rozumiesz ich treść, czyli wiesz, o czym mówią. Umiesz także odróżniać różne teksty.

2) określa funkcje elementów charakterystycznych dla danego tekstu: a) rozumie pojęcia: fikcja literacka, świat przedstawiony, nadawca, odbiorca, podmiot mówiący, narracja, przenośnia, rytm, b) posługuje się czynnie terminami: bohater, wątek, akcja, autor, narrator, epitet, porównanie, wyraz dźwiękonaśladowczy, rym, zwrotka, refren, baśń, legenda, opowiadanie, powieść, proza, poezja; oraz podstawowymi terminami związanymi z przekazami ikonicznymi, plastyką, muzyką, radiem, telewizją, filmem, teatrem, prasą,	Do zrozumienia niektórych tekstów konieczna jest znajomość **pojęć i terminów,** czyli specjalnych wyrazów i wyrażeń opisujących świat literatury i sztuki. Kiedy ktoś, omawiając tekst, używa pojęć, rozumiesz je. Sam natomiast potrafisz umiejętnie posługiwać się w swoich wypowiedziach wymienionymi terminami.
3) rozumie znaczenia podstawowych symboli występujących w instrukcjach i w opisach: a) diagramów, b) map, c) planów, d) schematów, e) innych rysunków,	Na mapach, planach, schematach, diagramach i innych rysunkach, a także w załączonych do nich opisach czy instrukcjach występują różne znaki. Potrafisz odnaleźć potrzebną informację, ponieważ te znaki rozumiesz i umiesz odczytać ich znaczenie.
4) odczytuje dane z: a) tekstu źródłowego, b) tabeli, c) wykresu, d) planu, e) mapy, f) diagramu **oraz odpowiada na proste pytania z nimi związane.**	Przeglądając mapy, tabele, różne rysunki lub czytając teksty, zauważasz, że zawierają one różne szczegółowe informacje, czyli dane. Potrafisz wybrać te, które są ci potrzebne. Umiesz też odpowiedzieć na proste pytania dotyczące wyszukanych danych.

2. PISANIE **Uczeń:**	
1) pisze na temat i zgodnie z celem, posługując się następującymi formami wypowiedzi: a) opowiadanie, b) opis przedmiotu, krajobrazu, postaci rzeczywistej i literackiej, dzieła sztuki, c) sprawozdanie z uroczystości szkolnej, wycieczki, d) notatka w formie planu, tabeli, wykresu, streszczenia, e) kartka pocztowa, f) list prywatny i oficjalny, g) telegram, h) zaproszenie, i) zawiadomienie, j) ogłoszenie, k) instrukcja, l) przepis,	Kiedy masz pisemnie wypowiedzieć się na zadany temat, zawsze bardzo dokładnie czytasz polecenie i piszesz o tym, czego dotyczy temat. Inaczej układasz wypowiedź, jeśli na przykład sporządzasz notatkę, inaczej, jeśli piszesz opowiadanie. W zależności od polecenia (tematu) potrafisz swojej wypowiedzi nadać odpowiednią formę.
2) formułuje wypowiedzi ze świadomością celu (intencji): a) pyta i odpowiada, b) potwierdza i zaprzecza, c) poleca i prosi, d) przyrzeka i obiecuje, e) zachęca i zniechęca, f) zaprasza, g) przeprasza, h) współczuje, i) żartuje, j) wątpi, k) odmawia,	W zależności od tego, po co i do kogo mówisz, wypowiadasz się w różny sposób. Świadomie dobierasz słowa, aby na przykład w odpowiedni sposób kogoś przeprosić, zachęcić do czegoś, coś komuś obiecać, poprosić o coś, odmówić komuś, coś potwierdzić, przyrzec, gdzieś kogoś zaprosić albo też wyrazić współczucie czy zwątpienie. Pamiętasz o tym, że w każdej z takich wypowiedzi należy przestrzegać zasad dobrego wychowania.

3) buduje tekst poprawny kompozycyjnie (ok. 1 strony formatu A4), celowo stosując środki językowe i przestrzegając norm gramatycznych, ortograficznych i interpunkcyjnych,	Treść twojej pisemnej wypowiedzi powinna być uporządkowana i złożona z poprawnie zbudowanych zdań. Nie zapominasz też o przecinkach, kropkach i innych znakach interpunkcyjnych, starasz się nie popełniać błędów ortograficznych.
4) przedstawia w postaci graficznej dane zapisane w tabeli: a) przenosi informacje na oś liczbową, chronologiczną, układ współrzędnych, b) wyraża dane w postaci diagramu słupkowego, prostego schematu, innego rysunku,	Tabele zawierają różne dane, które można przedstawić również w inny sposób. Potrafisz te dane przenosić na oś liczbową lub układ współrzędnych, a także na ich podstawie sporządzać diagram lub inny rysunek.
5) dba o układ graficzny, czytelność i estetykę zapisu: a) dostosowuje zapis do formy wypowiedzi, b) wyróżnia części tekstu zgodnie z jego strukturą, c) pisze czytelnie.	Starasz się pisać starannie i czytelnie. Umiesz tak rozplanować tekst, aby miał postać przejrzystą i właściwą dla danej formy wypowiedzi.
3. ROZUMOWANIE **Uczeń:**	
1) posługuje się kategoriami czasu i przestrzeni w celu porządkowania wydarzeń: a) sytuuje je w przestrzeni, b) umieszcza daty w przedziałach czasowych, c) oblicza upływ czasu między wydarzeniami, d) porządkuje wydarzenia w kolejności chronologicznej,	Potrafisz ustalić: gdzie i kiedy coś się działo; co zdarzyło się wcześniej, a co później; jak długo trwało; ile czasu upłynęło między pewnymi wydarzeniami. Potrafisz też zapisywać daty i umieszczać je we właściwym okresie (erze, epoce, wieku itp.).

2) przedstawia przyczyny i skutki wydarzeń i zjawisk: a) domyśla się przyczyn, przewiduje skutki wydarzeń bliskich życiu i swoim doświadczeniom, b) wskazuje główne przyczyny i skutki doniosłych wydarzeń w historii Polski, c) wyjaśnia przyczyny i skutki zmian, które zachodzą w środowisku w wyniku działalności człowieka,	Potrafisz wyjaśnić, dlaczego coś się wydarzyło w twoim otoczeniu, dlaczego człowiek dokonuje zmian w swoim środowisku, jak doszło do ważnych wydarzeń w historii Polski oraz co z tych wszystkich zmian i wydarzeń wynika. Niektóre zmiany w środowisku naturalnym, związane z działalnością człowieka, są niekorzystne i dlatego trzeba umieć wytłumaczyć, czym są spowodowane i jak ich uniknąć.
3) określa znaczenie osiągnięć człowieka dla rozwoju cywilizacyjnego: a) wyjaśnia na prostych przykładach zmiany cywilizacyjne, jakie nastąpiły na przestrzeni dziejów, b) opisuje najważniejsze osiągnięcia, które składają się na polskie dziedzictwo kulturowe,	Skutkiem działalności człowieka są między innymi zmiany warunków życia. Potrafisz podać przykłady zmian, które uważane są za ważne osiągnięcia ludzi. Część z nich to zasługa Polaków. Najważniejsze z nich potrafisz opisać.
4) wyraża własne opinie i próbuje je uzasadnić wyjaśniając swoje stanowisko, używa odpowiednich argumentów,	Gdy przedstawiasz swoje zdanie na jakiś temat, starasz się uzasadnić, dlaczego tak właśnie myślisz. Używasz zdań potwierdzających słuszność twojej wypowiedzi.
5) opisuje sytuację przedstawioną w zadaniu za pomocą: a) wyrażenia arytmetycznego i prostego wyrażenia algebraicznego, b) prostego równania stopnia pierwszego z jedną niewiadomą, c) planu, d) mapy, e) prostego schematu, f) diagramu słupkowego, g) innego rysunku,	Tekst zadania zawiera pewne informacje. Potrafisz wybrać spośród nich te, które są ci potrzebne i zapisać je w inny sposób. Możesz wykorzystać do tego liczby, litery, symbole i rysunki.

6) rozpoznaje charakterystyczne cechy i własności: a) liczb, b) figur, c) zjawisk, d) przemian, e) obiektów przyrodniczych, f) elementów środowiska, **wskazuje różnice i podobieństwa oraz porządkuje je,**	Na lekcjach uczysz się o liczbach i figurach geometrycznych. Dowiadujesz się stopniowo, co to jest środowisko i jakie są jego elementy. Poznajesz najważniejsze cechy różnych roślin i zwierząt. Dostrzegasz zjawiska i przemiany zachodzące w otoczeniu. Potrafisz je rozpoznawać i nazywać, wymieniać ich charakterystyczne cechy oraz na tej podstawie wskazywać, w czym są do siebie podobne i czym się różnią.
7) dostrzega prawidłowości, opisuje je i sprawdza na przykładach: a) opisuje zjawiska o charakterze powtarzalnym spotykane w najbliższym otoczeniu, b) na podstawie opisu zjawiska mającego charakter prawidłowości wnioskuje o dalszym jego przebiegu,	Zauważasz, że niektóre zjawiska mogą się powtarzać. Umiesz je opisać, przedstawiając kolejność zachodzących zmian. Na podstawie tego przewidujesz, co się może zdarzyć. Potrafisz też sprawdzać poprawność swoich przewidywań.
8) ustala sposób rozwiązania zadania oraz prezentacji tego rozwiązania,	Gdy zastanowisz się nad zadaniem, ustalasz sposób jego rozwiązania, czyli kolejne czynności, jakie trzeba wykonać. Zapisujesz je, przedstawiając przebieg swojego rozumowania.
9) analizuje otrzymane wyniki i ocenia ich sensowność: a) porównuje wyniki z własnym doświadczeniem, b) sprawdza wyniki z warunkami zadania.	Po rozwiązaniu zadania sprawdzasz, czy nie pojawił się błąd. Otrzymany wynik zawsze odnosisz do treści zadania i, jeśli to możliwe, również do swoich doświadczeń.

4. KORZYSTANIE Z INFORMACJI **Uczeń:**	
1) wskazuje źródła informacji, posługuje się nimi,	Wiesz, gdzie znajdziesz potrzebne ci informacje i potrafisz je odszukać.
2) analizuje oferty mediów kierowane do dzieci i młodzieży, wybiera wśród tych ofert, kie-rując się wskazanymi kryteriami (osadzonymi także w wartościach).	W telewizji, radiu, prasie można znaleźć wiele propozycji kierowanych do młodych odbiorców. Potrafisz wybrać spośród nich te, które są potrzebne i wartościowe.
5. WYKORZYSTYWANIE WIEDZY W PRAKTYCE **Uczeń:**	
1) posługuje się poznanymi terminami do opisywania zjawisk i sytuacji spotykanych w środowisku,	Za pomocą poznanego na lekcjach słownictwa potrafisz opisać to, co dzieje się w twoim środowisku.
2) wybiera przyrządy służące do obserwacji i pomiaru, odpowiada na pytania dotyczące przebiegu zjawisk, zapisuje wyniki obserwacji,	Potrafisz obserwować różne zjawiska w otaczającym cię świecie. Wiesz, jakie przyrządy mogą ci w tym pomóc. Umiesz się nimi posługiwać oraz zapisywać wyniki obserwacji.
3) wykonuje obliczenia dotyczące: a) długości, b) powierzchni, c) objętości, d) wagi, e) czasu, f) temperatury, g) pieniędzy,	Na pewno spotykasz się z wieloma sytuacjami, w których przydaje ci się umiejętność dokonywania obliczeń związanych z czasem, pieniędzmi, długością, powierzchnią, objętością, wagą lub temperaturą. Pomoże ci w tym umiejętność zamiany jednostek miar.

4) planuje i wykonuje obliczenia z wykorzystaniem kalkulatora,	Przy trudniejszych obliczeniach przyda ci się kalkulator. Potrafisz zaplanować kolejność czynności i prawidłowo wykonać obliczenia.
5) wykorzystuje w sytuacjach praktycznych własności: a) liczb, b) figur, c) zjawisk, d) przemian, e) obiektów przyrodniczych, f) elementów środowiska **i stosuje je do rozwiązania problemu,**	Wiedzę zdobytą w szkole umiesz zastosować w różnych sytuacjach i dzięki temu potrafisz rozwiązać wiele problemów spotykanych w życiu codziennym.
6) zna zasady bezpiecznego posługiwania się urządzeniami technicznymi i materiałami chemicznymi, rozpoznaje oznakowania substancji toksycznych, łatwopalnych i wybuchowych, objaśnia zasady użytkowania domowych urządzeń elektrycznych,	Urządzenia i narzędzia, a także środki chemiczne i leki przy nieodpowiednim użyciu mogą okazać się niebezpieczne. Potrafisz wyjaśnić i stosować reguły dotyczące obsługi tych urządzeń oraz rozpoznać oznakowania substancji szkodliwych lub niebezpiecznych.
7) wyjaśnia na podstawie instrukcji obsługi, jak uruchomić i wykorzystać proste urządzenia techniczne,	Po przeczytaniu instrukcji obsługi potrafisz wyjaśnić, jak bezpiecznie i sprawnie należy skorzystać z prostego urządzenia technicznego.
8) rozumie potrzebę stosowania zasad: a) higieny, b) bezpieczeństwa , c) zdrowego trybu życia, d) oszczędnego korzystania z energii i innych zasobów przyrody, e) postępowania w środowisku przyrodniczym.	Zasady to ustalone sposoby zachowania się w jakiejś sytuacji. Znasz zasady bezpiecznego zachowania się w domu, w szkole, na drodze i w środowisku przyrodniczym. Potrafisz dbać o zdrowie i unikać zagrożeń.